

بیکاری، دلایل و راهکارهای رفع آن

"برگ‌های برنده اشتغالزایی کم تعدادند"

گفت‌وگویی «اقتصاد ایران» با آقای علیرضا محبوب، دبیر کل خانه کارگر و نماینده مجلس شورای اسلامی

اقتصاد ایران: به عنوان سؤال اول، لطفاً راست نمایی آمار مربوط به بیکاری را در کشور ارزیابی بفرمایید؟

تجدید نظری که مرکز آمار ایران در رابطه با نحوه محاسبه نرخ بیکاری اعلام کرد، مهمترین اتفاقی بود که امسال در این حوزه روی داد، چرا که این واقع نمایی سبب بهبود اقداماتی راجع به بیکاران در آینده خواهد شد.

داخلی، بخشی از آن در کشور تولید شود تا شاهد هدر رفت منابع ارزی مان نباشیم. واردات قاچاق هم خود معضل بزرگ دیگری است که فرصت‌های شغلی زیادی را نابود می‌کند و باید به درستی مورد تحلیل کارشناسان قرار بگیرد.

اقتصاد ایران: پدیده مهاجرت به شهرها چه تأثیری در افزایش شمار بیکاران داشته است؟

پدیده مهاجرت به شهرها - به خصوص تهران - شرایط بازار کار را متلاطم کرده است. این مسأله به حدی بود که تصمیم بر آن شد تا در این استان اشتغال خارجی نداشته باشیم، در حالی که طبق آمار به اندازه تمام کارگرانی که در این استان تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی هستند، افراد خارجی مشغول به کارند و آخرین عددی که استاندار تهران در این رابطه بیان داشت، نشان دهنده تساوی تعداد کارگران خارجی با بیمه شدگان در استان تهران بود. با این اوصاف به نظر شما آیا می‌توان در این استان اشتغال ایجاد کرد؟! البته اینها عوامل و مسایل مختلفی اند که باید راجع به آنها در زمان دیگری به گفت‌وگو نشست.

اقتصاد ایران: چه موارد دیگری را در رشد بیکاری کشور مؤثر می‌دانید؟

غیر از این موارد، قاعدتاً اصل اقبال به سرمایه گذاری غیر مولد و شرکت در فعالیت‌های مالی به جای شرکت در فعالیت‌های مولد و تبدیل کانون‌های سرمایه گذاری به مکان‌هایی که بیشتر به مؤسسات مالی شبیه هستند تا مؤسسات بورس، از انحرافات اساسی دیگر در برنامه اشتغال کشور است. در همه جای دنیا، در بورس انعقاد سرمایه شکل می‌گیرد، ولی در کشور ما عملاً بورس بازی انجام می‌شود. یعنی تمام جنجال‌ها روی سهام موجود است و بورس تقریباً از پدیده انعقاد سرمایه به دور است. شخصاً معتقدم اگر در بورس سرمایه منعقد نشود، پس آنجا کانون قمار بازی است. قمار بازان بورس همان طور که سود می‌برند، ممکن است زیان هم کنند. به طور کلی بورس نباید کانون قمار بازی شود، چون هدف از تشکیل

اعدادی که بر اساس تخمین‌های جدید اعلام شده‌اند، دو برابر ارقام قبلی هستند و بیان حقیقی این آمار، کمک بسیار بزرگی به دولت خواهد کرد تا در حل مشکل بیکاران جامعه به صورت کارآمد ایفای نقش کند. مهمتر این که اعتماد مردم به زبان مرکز آماری کشور بیشتر خواهد شد.

اقتصاد ایران: چه عواملی را سبب اصلی بیکاری موجود در کشور می‌دانید؟

در سال گذشته، با مشکلاتی چون رکود بین‌المللی رویه رو بودیم که در اقتصاد ما چندان بی‌تأثیر نبود، ولی نمی‌توان تأثیر آن را به اندازه تحریم‌های بین‌المللی آمریکا بدانیم. علاوه بر این، قیمت دامپینگ و واردات در بازار ایران و به تبع آن، هجوم لجام گسیخته واردات و کالاهای قاچاق، فرصت‌های شغلی بسیاری را از ما گرفته است. اگر بر اساس تحقیقات سازمان بین‌المللی کار، هر ۱۰ هزار دلار واردات را به مثابه از دست دادن یک شغل فرض کنیم، با عنایت به واردات ۸۰ میلیارد دلاری کشور، ما رقمی در حدود ۸ میلیون شغل را در سال گذشته به واسطه واردات از دست داده‌ایم. هر چه حجم واردات ایران افزایش یابد، فاجعه بیکاری بیشتر خواهد شد و ما فرصت‌های تجدید ناپذیری را از دست می‌دهیم. نکته آن که منابع این واردات از طریق فروش نفتی حاصل شده‌اند که می‌باید در موارد زیرساختی و توسعه‌ای سرمایه گذاری شوند. به عنوان مثال، حجم واردات لوازم آرایشی و بهداشتی ایران در خاورمیانه منحصر به فرد است. البته صحبت از منع مصرف در این موضوع نیست، بلکه باید با توجه به سطح تقاضای

بورس این مسأله بود تا صاحب سرمایه با خیالی آسوده از سرمایه خود به منفعت برسد و این سرمایه زمانی به منفعت نهایی می‌رسد که در فعالیت‌های مولد سوخته عملیاتی شود. الان شاهد هستیم که از بورس نیویورک، افرادی در بورس ایران وارد این بازی شده‌اند، به طوری که در اوایل، شرکت‌های کارگزاری ایرانی‌های فعال، از بورس نیویورک به ایران آمدند و فعالیت خود را در اینجا آغاز کردند و با تجربه‌ای که داشتند بازی‌هایی را که در آنجا امکان انجامش نبوده در اینجا پیاده می‌کنند. بنابراین کانون‌های انعقاد سرمایه هم به عنوان سرمایه مولد و تولید می‌توانند تبدیل به کانون‌های ضد سرمایه شوند.

اقتصاد ایران: چه راهکارهایی را برای مبارزه با این حجم بیکاری پیشنهاد می‌کنید؟

در مقابل عوامل متعدد بیکاری، عواملی که با اشتغال آشتی می‌کنند بسیار کم تعدادند. در این بین، نقش دولت بسیار مهم است. البته ما همواره گفته‌ایم که اشتغال جدید از دولت نمی‌خواهیم، بلکه اگر بتواند بیکاری را در همان سطح گذشته حفظ کند کار مهمی انجام داده است. ما هنوز با بحران جمعیتی رویه رو هستیم و این مسأله از عوامل بسیار مهم در بی‌نظمی بازار کار است. همچنین ما پذیرش بخشی از امور توسط بعضی از وزارتخانه‌ها و دستگاه‌ها را عجیب و غریب می‌دانیم. مثل این که وزارتخانه‌ای الان خود را متولی اشتغال دانسته و قبلاً هم متولی مسکن بوده است. اشتغال نمی‌تواند متولی خاصی داشته باشد. برای این موضوع همه دستگاه‌ها می‌توانند متولی باشند و اگر هم روزی متولی خاصی بخواهد این کار را سر و سامان بدهد، وظیفه‌اش به عهده سازمان برنامه ریزی است که وضعیت کلان اقتصادی کشور را در دست دارد.

اقتصاد ایران: با توجه به بیکاری گسترده تحصیلکردگان، شاهد مهاجرت بخش کثیری از این قشر به کشورهای خارجی هستیم. در این خصوص چه نظری دارید؟

این مسأله اهمیت بسیاری برای ما و مسؤولان دارد. امیدواریم با تعامل لازم بین مجلس، دولت و دستگاه‌ها و با تصویب قوانین مورد نیاز، اقدامات لازم انجام شوند تا هر چه زودتر بستر سازی جهت ایجاد فرصت‌های شغلی جدید برای قشر تحصیلکرده، نخبگان و دیگر افراد جوانی کار به وجود آید و دیگر شاهد مهاجرت گسترده افراد به خارج از کشور نباشیم و نیروی انسانی بالارز کشور بتواند اقدامات مثبتی را در تولید و شکوفایی اقتصاد ایران داشته باشد.

اقتصاد ایران: متشکریم. ■